

PRZEDAWAĆ (532) *vb impf*

e jasne; w inf -daw- (85), -dâw- (15); -dâw- *RejZwierz, RejAp* (2), *PowodPr*; -daw- : -dâw- *BielKron* (9:3), *SkarŻyw* (1:2), *GostGosp* (7:2), *SarnStat* (35:4); *drugie a jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie); w pozostałych formach* -dâw- (196), -daw- (6); -dâw- : -daw- *BibRadz* (7:1), *Mącz* (9:3), *ModrzBaz* (19:1), *NiemObr* (1:1). ◇ *W* -daj- *a jasne. ◇ W formach praes, imp i part:* -daj- (166), -dâw- (84); -daj- *Murm* (4), *BartBydg, FalZioł* (5), *SeklKat, RejJóz* (2), *RejZwierz, BibRadz, SienLek, GórnDworz, HistRzym* (3), *RejZwierz* (2), *BielSpr* (3), *WujJud* (2), *SkarJedn* (2), *ZapKościel, GrabPospR, SkarKaz* (2); -dâw- *OpecŻyw, HistJóz, ComCrac, SeklWyzn, KromRozm II, UstPraw, RejFig, RejAp, RejPos, PaprPan, ModrzBaz* (14), *NiemObr* (2), *KochSob, PaprUp, GostGospPon, GostGospSieb, GrochKal, WysKaz, PowodPr, VotSzl*; -daj- : -dâw- *GroicPorz* (1:1), *KrowObr* (3:2), *RejWiz* (3:2), *Leop* (1:2), *BielKron* (9:4), *Mącz* (36:6), *OrzQuin* (2:1), *BielSat* (4:5), *KuczkbKat* (2:1), *WujJudConf* (1:2), *BudBib* (1:2), *Strum* (2:1), *BudNT* (1:1), *SkarŻyw* (2:1), *BielRozm* (4:4), *Calep* (19:3), *GostGosp* (3:6), *WyprPl* (1:1), *WujNT* (8:1), *SarnStat* (15:3), *KlonFlis* (1:2), *KlonWor* (14:4).

inf przedawać (121). ◇ *praes 1 sg* przedaję (12), przedawam (1). ◇ *2 sg* sprzedajesz (4), przedawasz (1). ◇ *3 sg* sprzedaje (56), przedawą (19). ◇ *1 pl* przedawamy (1). ◇ *2 pl* sprzedajecie (5), przedawacie (2). ◇ *3 pl* sprzedają (82), przedawają (45). ◇ *praet 1 sg m* -m, -em przedawał (4). ◇ *2 sg m* przedawałeś (1). ◇ *3 sg m* przedawał (31). *f* przedawała (3). ◇ *2 pl m pers* przedawaliście, -ście przedawali (2). ◇ *3 pl m pers* przedawali (46). *subst* przedawały (2). ◇ *fut 3 sg m* przedawać będzie (1). ◇ *2 pl m pers* będziecie przedawać (1). ◇ *3 pl m pers* będą przedawać (2). ◇ *imp 2 sg* przedawaj (4). ◇ *2 pl* przedawajcie (2). ◇ *3 pl* niechaj przedawają (2), niech sprzedają (1). ◇ *con 1 sg m* bych przedawał (1). ◇ *3 sg m* by przedawał (14). ◇ [*1 pl m pers* byśmy przedawali.] ◇ *2 pl m pers* byście przedawali (3). ◇ *3 pl m pers* by przedawali (29). ◇ *impers praes* przedawaj się (1). ◇ *praet* przedawano (9); -ano (7), -(a)no (2). ◇ *con* by przedawano (6); -ano (5), -(a)no (1). ◇ *part praes act* przedawając (12), sprzedając (6).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Oddawać za pieniądze lub inną wartość materialną, sprzedawać, handlować; vendere Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, JanStat, JanPrzyw; venundare Vulg, PolAnt, Calep; distrahere, nundinari Mącz, Calep; nundinare Mącz; publicare Calag; dividere Modrz; venale dare Calep [w tym: kogo (a. aliquem) (42), co (a. aliquid) (363); komu (56)] (530) : Vendo, Przedaýę. Mącz 479c; Calag 189b; Calep 334b, 1107b [2 r.], 1108b, 1110b.*

a. *O tym, co przechodzi na własność kupującego (479) : BierEz Bv; OpecŻyw 73; Murm 29, 92, 186; ZapWar 1529 nr 2430; Widząc to Iakob iż zboże przedawano w Eipcye rzekł fynom fwym/tzemu nye iedzy'ecye do Eiptu HistJóz Cv, Cv [2 r.], C2; BartBydg 147b; FalZioł V 62; BielŻyw 2, 155; aby zadny nyefzmyal przedavacz na obv dwv stronv volow albo ynffego wfcchelakyego thowarv LibLeg 6/117, 11/137v [2 r.]; WróbŻółtGlab Av; dzyalali thefch pokrzyky zmyeczikowya y przedawali fchynkarkam LibMal 1545/95; yfch v foye [...] Iefth Iacub chlop kthori przedawal rzeczi the male kthore on thu przy myeyfzeczye kradall LibMal 1547/126; Thefz powyada ze knafflye od fchath rzazall y themufz zidovi przedawal LibMal 1547/129v, 1545/96, 102 [2 r.], 105, 1546/121, 1547/133 (18); RejJóz B2, M; GroicPorz b4, f4v, g; Izafz kiedy Kryftus zwolennikom fwoim rofkazał/ aby Agnufy [...] Swięćili/ y przedawali/ y pofwiecie rofsyłali? KrowObr 68, 105; I othworzył Iozeph wflyftkie*

gumná/ á przedawał Egipczykom *Leop Gen* 41/56, *Gen* 42/1 [2 r.], *Ruth* 4/3, *Zach* 11/4, *2.Mach* 8/14; *UstPraw* F3v; *RejFig* Bb3 [2 r.], Cc2; *RejZwierz* 122; *BibRadz* 2.*Esdr* 13/15, 16, *2.Mach* 8/34, *Mar* 11/15, II 77a marg; [Cyganie] końmi frymárzczá/ miedź pozłóciwfy/ żelázo poórzebrzywfy/ przedáią *BielKron* 262, 17, 41v, 56v, 108v, 123 [2 r.] (14); Auctionaria atria, Mieyfcá gdzie tákie rzeczy [.] ózácowane przedawáyá. *Mącz* 20b; Forum holitorium, Tárg gdzie zyołá/ Sáłaty Rzodkwie/ marchwie/ kapufty/ etc. przedáyá *Mącz* 135a; Macellum, Iátki gdzie mięfo/ ryby/ yáycá/ y ynfe żywioły przedáyá. *Mącz* 202b; Unguentarius, Który máści czyni y przedáye/ aptekarz/ lekarz. *Mącz* 503b, 15c, 24d [3 r.], 69d, 72c [2 r.], 129d (30); *SienLek* 243; *GórnDworz kt*, T4, T4v; *HistRzym* 69v; *BialKat* 326; Przedaway też Iáktorze Weneckie Tkánice/ Wywroc głupim Ziemiánkom ich miefzki ná nice. *BielSat* B3, B3, B4, B4v, C3 [2 r.]; *KuczBKat* 350 [2 r.]; *RejZwierz* 111v; bo gdzie imo Wieś iádá [wojska tureckie]/ tedy dzieci mále záchodzą przedáiac thy rzeczy ktorých potrzebiá ku żywności *BielSpr* 54, 53; *RejPosWstaw* [143³] [2 r.]; Corzanie [...] nofili ryby y wfyztki ine towáry/ á przedawáli w Ieruzalimie fynom Iudfkim w Szábáth. *BudBib* 2.*Esdr* 13/16, *Lev* 25/16, *2.Esdr* 13/15, *Ioel* 3/6, 8, *Zach* 11/5, *Bar* 6/27; *Strum* Iv, P3v; Bo ktorzykolwiek dzierzawcámi po[l] álbo domow byli/ przedawáiac przynoóili fummy przedánych rzeczy. *BudNT Act* 4/34; *PapPan* H3v; Ow też obyczáy/ że ieden zákupuie iáki towar po wfyztkiem Pánftwie/ áby fám przedawał [monopolia etiam]/ á ztád wielki zyfk miá/ trzebá zniszczyć *ModrzBaz* 34; nie gáni hándlu tych/ ktorzi kupuiá tákowe rzeczy/ ktore zásię wczyniwfy ie pracá fwá y dowcipem lepfze/ przedawáią *ModrzBaz* 34v; Niech by fię niegodziło rzeczy iákiey Rzeczyóspolitey záftáwioney przedawác. *ModrzBaz* 124v, 33, 33v, 34, 112, 122v; *KochPs* [217]; *SkarŻyw* 451 [2 r.]; *ZapKóscier* 1580/11v; *KochFr nlb* 1; *BielRozm* 11, 14, 15, 20 [2 r.]; kiedyby Miáftá nie było? gdziebyócie Seymowáli? gdziebyócie przedawáli to co fię wam domá vrodzi? *GórnRozm* L4v; Odorarius – Ten ktori czyni y predaie wonne rzeczi. *Calep* [724]b; Venalitium – Rinek gdzie liudzi przedáią. *Calep* 1108b, 278a, 479b, 600b, 624b, 709b (16); *GostGosp* 44, 46, 74, 120, 122, 126, 167; *WyprPl* A4 [2 r.]; wftąpił Iefus do Ieruzálem: Y znalazł w kóóciele te co przedawáli woły y owce y gołébie *WujNT Matth* 2/14, *Matth* 21/12, *Mar* 11/15, *Ioann* 2/16, *Act* 5/4, 16/14; Iz iefliby kto álbo wężzézé fukno álbo krotfzézé nád zwyczaj ómiał przedawác/ tákowy niech bédzie karan winá fálfzu *SarnStat* 281; áby wolno było cudzoziemcóm po Koronie winá fwoie przedawác *SarnStat* 289; iz żaden Zupnik nie ma fám foli przedawác ná Skládzie Krákówfkim *SarnStat* 373; tedy im wolno bédzie/ póki Iármárk bédzie ftał/ przedawác ná przerzeczonych lówách czáfy wiecznémi. *SarnStat* 968; Biáloskórnicy ábo Gárbárze niech skór nie przedáią poóstronnym liudziom *SarnStat* 1238, 17 [2 r.], 274, 278, 280, 281 [2 r.] (34); *PowodPr* 52, 82; *CiekPotr ktv*; *KlonFlis* C4v; Więc nieboże Iefli táifz y milczyfz wárunku y wády Rzeczy ktorá przedáiefz/ iużesz winien zdrády. *KlonWor* 67, 29 [2 r.], 31, 32, 50.

przedawać ku czemu (1): Popa, Który bydlétá y ine zwierzétá ku ofiárowániu przedawał *Mącz* 312b.

przedawać po ile, po czemu [w tym: cum D a. L (5), D a. L a. A (2), A (2)] (9): *LibMal* 1547/136, 1550/157v; IEden iechał s Kráková/ drudzy go pytáli/ Po czemu tám ná tárgu zboże przedawáli. *RejFig* Bb3v; pízenice korzec przedawáią po 24. grofzy/ á pirwey przedawano po trzy złote. *ModrzBaz* 142, 141v; *StryjKron* 577; *SarnStat* 392. Cf »po [jakiej] cenie przedawać«.

przedawać za co, za ile (15): *KłosaAlg* G2v; Izali dwu wroblików za pieniądź nie przedaią [*Nonne duo passeris esse vaeneunt*]? *BibRadz Matth* 10/29; dziewczkę przedawali za wino *BudBib Ioel* 3/3; *Strum* Iv; *BudNT Luc* 12/6; Zacz té łtaré ostrogi łłowem przedaięcie? (-) Słowem/ czternaście kwarnik [!] *WyprPl* A4; *WujNT Matth* 10/29, *Luc* 12/6; *SarnStat* 386, 392. Cf »za pieniądze przedawać«, »przedawać za złoto i srebro«.

przedawać za co (a. pro aliqua re) [= jako coś; = oszukiwać] (1): Którzy to Aptekarze zwykli *quid pro quo* przedawać. *SarnStat* 294. Cf [*SienHerb* 567a (*Linde*)] *Przysłowia*.

przedawać dokąd (7): *BielKron* 416v, 465v; Mąką żyto przedawać do Gdańka/ wielki pożytek *GostGosp* 110; *GostGospSieb* +4; które [ludzi] tam Wołochowie pómowaią/ y potym do Turek przedaią *SarnStat* 523, 1175; *KlonWor* 30.

przedawać jak [= po jakiej cenie] (42): A któryby inak przedawał niż Woiewodá wstawi/ tedy onę kupią tráci. *UstPraw* A2; *Dissolute vendere*, Lada jako przedawać. *Mącz* 401b; Szynkowe te Rzemioła máią obczyaię/ Iako w Cechu wstawią/ tak każdy przedaię. *BielSat* Cv [*idem BielRozm* 17v], C2, C2v; *BielRozm* 17v [2 r.], 19v; A od targu do targu [...] ma miarę brąc na cenę/ po czemu żyto: aby wiedział iako ie w domu przedawać. *GostGosp* 46, 46; *SarnStat* 926. Cf »drogo przedawać«, »taniej przedawać«.

W połączeniu z nazwą jednostki miary [w tym: czym (8), na co (6), po czym (2)] (16): zytha gdym kazal młoczic z thędym przedawał poczwierthny po dwv. *LibMal* 1545/102; *SeklKat* L2; *RejWiz* 97v; W każdym mieście w iarmark wolno każdemu na miarę na wagę przedawać. *UstPraw* F4, F3v [2 r.], F4v; *Solidarios venditores*, Możemy zwąc kupce którzy sztukami táchrámi przedaią. *Mącz* 399d; *ModrzBaz* 33; GDy łie gumno młóci do Gdańka/ álbo w miasteczkach na korce przedawa *GostGosp* 46; aby rzeczy przedawali łóckiem álbo funtem. *SarnStat* 289, 946 [2 r.], 947; *KlonWor* 67.

W połączeniach szeregowych (13): *LibLeg* 6/78v; Kradną á greffą poddany/ gdi nieprawiedliwie/ albo niepobożnie przedaią/ kupuią/ placzą/ robyą/ flużą *SeklKat* L2v; *Leop 2.Mach* 5 arg; *BibRadz Luc* 17/28; *BielKron* 107; *Mącz* 251c; A iż to tylko Pánłki grunt ieft/ [...] ztąd łie pokázuie/ iż kupuiąc/ przedaiąc [*vendendo*]/ ábo zdawaiąc/ pánowanie tylko od łiebie przenołi *ModrzBaz* 48; *SarnStat* 385, 593, 926, 966, 1103; *Przedaway* kupuy/ hándluy/ biy dłonią w dłón/ Zylk łobie vgoń. *KlonFlis* H2.

W przeciwstawieniu: »przedawać ... kupować (a. kupić)« (13): *KłosaAlg* G; tedy Sędzia potwierdzaiąc ono kupno/ bierze czapkę od tego który przedaię/ á kładzie ią na głowę tego/ który ono imienie kupiie *GroicPorz* 12v; Sláhty y duchowni łá wolni od włzelkiego cłá/ gdyby co łwego włáznego przedawali/ álbo co ku łwoiey potrzebie kupowali. *UstPraw* Ev, E2; *BielKron* 437v; Ten ceni który przedaię/ ten targuye który kupuye. *Mącz* 85c, 479c, 487b; *BudBib 4.Esdr* 16/42; *ModrzBaz* 141v; *SarnStat* 282; Chwał przedaiąc/ gań kupuiąc *KlonFlis* H2; *KlonWor* 67.

W porównaniu (3): [*w Asyrii*] Ludzie obczyaiow plich/ ábowiem dziewczki przedaią iako bydło *BielKron* 267; *ModrzBaz* 48v; *KlonFlis* D2.

Przysłowia: w tym mię [*niedźwiedź*] ołtrzeగాł/ Abych łkory nie przedawał: Iełfcze niedźwiedziá żywego/ Ażebych ią złupił z niego. *BierEz* 14v; Skorę na Niedźwiedziu przedawać nie dobrze. *StrykKron* 747 marg.

Nie funtemci tho [szlachectwo] mierzą ni przedaią łokciem *RejWiz* 97v.

[Ale chorzy prozno zá to w Aptece dáia pieniądze/ mowię o tych Aptekárzoch/ co myłze łayná zá pierz przedaią *SienHerb* 567a (*Linde s.v. przedać*).]

[połtępowálibyłmy w dobrym rozumie á nie zówždy byłmy wieś za iabłko iako dzieci czynią przedawali *SkarŻyw* 983 (*Linde s.v. przedać*).]

[Widzę iż iákiegoś kotá w worze przedaięfz/ á rzeczy niepewnych przez niepewne probuiefz *ŁaszczWiecz Gv.*]

Zwroty: »przedawać w aptece« [o specyfikach aptecznych] [szyk zmienny] (4): Też gdi fok czebulny zmiefzałz łtuciják torą [!/] przedaią w aptecze á thego przyłožifz na oczy [...]/ świerzb oczu oddala *FalZioł* I 27c; Też [lekarstwo ku poczęciu] nafienie Kardamoni (w aptecze telko przedaią) Po fwych rzeczach od biały gowy pożywane po ranu *FalZioł* V 86v, I 14b, 134c.

»na borg przedawać« (3): Ná borg niema przedawać *Vrzędnik*/ bez Páńłkiefy woley *GostGosp* 18, 108, 168.

»po [jakiej] cenie przedawać« (1): ktorzi [piekarze] po teyże cenie y chleb y piwo gdy zboże tanie przedawaią [qui eodem precio ... vendant]/ iáko y kiedy drogo. *ModrzBaz* 33v.

»drogo przedawać« = *pluris vendere Mącz, Modrz; magno vendere Mącz; care vendere Modrz; maiori pretio vendere JanStat* [szyk zmienny] (28): wymyłłili/ ziemię tzárowác/ ábyście iá mogli tym lepiey y drożey przedawác. *KrowObr* 105; *RejWiz* 61; *UstPraw* A2v; iż dziećię kupiuiá radzi táiemnie/ nie dla iákiefy męki albo krwi/ ále ie przedaią do Turek drogo *BielKron* 465v; *Quanti vendis, Zacz dáyełz yáko drogo przedáyefz. Mącz* 338a, 47d, 204b, 479c; *BielSat* B3; że Kupcy [...] z wielką łzkodą mieyfcką/ włyftki rzeczy drożey przedaią *KuczłKat* 330; *Strum* K4v; Abowiem wiele Przekupniow chowaią zboża ná długi czás/ áby ie zásię czáfu łwego drożey przedawali. *ModrzBaz* 33v, 33v [4 r.], 34v [2 r.]; *BielSjem* 24; *BielRozm* 12; *WujNT* 479; áby [...] żaden nie śmiał drożey nád to/ iáko iefł opifano/ winá Seremłkiefego [...] przedawać *SarnStat* 274, 272, 289; *GrabPospR* L; *PowodPr* 57; infzych towárow [ceny] według woley łwey/ co rok podwyzłzaią/ y one co raz to drożey przedawaią *VotSzl* D3, D3.

»imienie (imiona), majętności, osiadłości przedawać« [w tym: imienie i majętności (1), osiadłości i majętności (1)] [szyk zmienny] (11:3:1): kupił Iozef włytkę zýemię eipłką/ bo wiem włytycy przedawali łwe ymienie dla wielkości głodu *HistJóz* E3; *ComCrac* 22; *GroicPorz* 12v, 13v; *Leop Act* 2/45; *BielKron* 53v; *Mącz* 153c; bywałeś ty kiedy przy Práwie Niemieckim/ gdy ieden drugiemu imienie przedaiąc/ Sądownie różgę wzdawa? *OrzQuin* T3v; włpomniał iáko zá Apołtołow imioná przedaiąc Chrześciánie/ pieniądze do nog Apołtołłkich przynořili *SkarŻyw* 55, 535; *GostGosp* 144; Osiadłości y máiętności przedawali [possessiones et substantias vendebant]/ y wdzieláli ich włytkim/ iáko ktoremu było potrzebá. *WujNT Act* 2/45, s. 249.

»na jarmarku, w jarmark, na targu, na rynku przedawać« = *vendere in foris JanStat* [szyk zmienny] (4:1:3:2): Ná Iármárcách/ łokciámi/ funty etc. wolno przedawác. *UstPraw* F3v, F3v; *RejFig* Bb3v; *GostGosp* 46, 142; áby żaden z cudzoziemcow [...] [wina] do piwnic [nie] łkładał [...] / ále ie ná łkładzięch zwyłtych ná rynku przedawał *SarnStat* 288, 674, 946 *marg*, 1122; Ale y wolne ciála zówodzi w kray cudzy/ Y przedaię ná tárgu/ mowiac że łá łłudzy. *KlonWor* 26.

»w jatkach(-ce) przedawać« = *in macello vendere Vulg* (5): *KromRozm II v2*; że łie tych rzeczy ktore w iátkách przedawano/ łtrzedz było niepotrzebá/ áni mieć o nie łumnienia obrázonego/ iáko o onych/ ktore były báłwánom ofiárowáne. *WujJud* 198; *WujJudConf* 197v; Iż Ciáło nic nie pomaga/ ták iáko ie w trupie łiekáią/ y w iátkách przedáią. *WujNT* 333, 1.*Cor* 10/25.

»jawnie przedawać« = *licytować* (1): *Venire sub hasta*, Yáwnie przedáwáć tákowe ymienie. *Mącz* 153c.

»kupie (a. kupiectwa, a. kupieckie rzeczy), towar(y), kramne rzeczy, sprzedajne rzeczy przedawać« = *merces vendere JanStat* [szyk zmienny] (10:7:1:1): *Emporium. Ein hoff łtadt. Sukyenyce/ álbo gdyze kupieckye rzeczy przedáyá Murm* 25; *LibMal* 1547/128v; Są teź przy kołciele w Mełłe ganki w ktorych kupiectwá rozmáite przedáią *BielKron* 457; *Mącz* 134c; *BielSpr* 66v; áby czáfu Iármáru połtronni Kupcy [...] nie przedawáli po kęfu ná funty y łokćie kupi łwych. *SarnStat* 946, 946, 958, 959 [2 r.], 960 [2 r.], 981 (12); dáleko drożey moglibychmy towáry łwe przedáwáć ludziom zamorłkim *VotSzl* D3, C4.

»przedawać co [się] ma« = *vendere quae habet Vulg* [szyk zmienny] (2): *WujNT Matth* 13/44; *Przedawayćie co macie a dawayćie Iáłmużnę WysKaz* 13.

»niewolniki (a. niewolne ludzie), w niewolá przedawać« [szyk zmienny] (5:1): *Dzyatki ktore z Angliey y z ináđ przedawáć w niewolá przywożono/ odkupowáł BielKron* 164v; *Catasta*, *Mieyłce ná którym niewolne ludzie przedawano/ tárgowisko niewolników. Mącz* 41a, 106a, 479d; *SkarŻyw* 353; *Więc teź y niewolniki cudze/ y Poháńcow Przedáie zdraycá miáłto łwoich włánych bráńcow. KlonWor* 26.

»na okup przedawać« (1): *prołtych knechtow Polacy y Czechowie po dwá złote ná okup przedawáli StryjKron* 577.

»za pienádze przedawać« [w tym: za máłe (2), za wielkie pienádze (1)] [szyk zmienny] (4): *niektorzy chcieli áby to zboże od Tyránná było dano połpolitym ludziom ná żywność/ á kupne zá máłe pienádze przedawáć. BielKron* 108v; *biorá lud w niewolá y przedawáią zá pienádze. BielKron* 280, 375; *Byłem/ kiedy iednego ná tákim vczynku Záchwycono/ co ludzi do Turek wydawał/ Wolne ciáłá zá wielkie pienádze przedawał. KlonWor* 31.

»taniej przedawać« (3): y *Przekupniowie mułzá zboże tániej przedáwáć [minoris vendere]* gdy go bęđdzie dołyc *ModrzBaz* 33v; *Bo kto tániej przedawa niź to łtoi/ álbo z moru álbo złođziey pewny. GostGosp* 146; *GrabPospR* L.

»w targ, w targu przedawać« (2:1): *Miełzczánie nie máią nikomu žadnym znákiem w targ przedáwáć bronieć UstPraw* F3, F3; *Ludzi tám w tárgu przedáią iuź mi wierz/ Iáko inny žwierz. KlonFlis* D2.

»przedawać na wendecie« (1): *Auctionor – Przedáię na wendecie. Calep* 114b.

»przedawać na wieczność« = *vendere in perpetuum Vulg; mancipare Mącz* (2): *Leop Lev* 25/23; *Mancipo, Przedáyę ná wieczność/ [...] oddalam od łwych bliłszich á kupcowi przywáłzczam. Mącz* 206a.

»przedawać wolnie« = *vendere libere JanStat* [szyk zmienny] (4): *VStáwiamy: áby Żydowie przedawáli y kupowáli włzytkie rzeczy wolnie SarnStat* 258, 386, 928, 1122.

»przedawać za złoto i srebro« (1): Otworzył tedy Iozeph Ispichlerze/ przedawał Egipcianom zboże za złoto y srebro *BielKron* 17.

Szeregi: »(i, albo, ani) kupować (a. kupić), (i, albo (i), ani) przedawać« = *emere et (aut) vendere Vulg, JanStat* [szyk 20:17] (37): *BierEz* Dv; *MetrKor* 40/825; *FalZioł* V 50; broniono im y wyniść y wniść do kráiny/ także y kupować y przedawać: y cierpieli głód niemaly *Leop* 1.*Mach* 13/49; *UstPraw* D4v, F3, F3v; *BibRadz* Mar 11/15; *Goski* *2v [2 r.], *3 [3 r.], *3v [3 r.], *4 [2 r.], *4v [2 r.]; w których [miejscach] niewymowna wielkość kupcow/ ktorzy przedaią y kupuią rzeczy wonne *BielKron* 264, 261, 431; *Mącz* 135a [2 r.]; *RejAp* BB4; *GostGospPon* 169; *WujNT* *Matth* 21/12, s. 167, *Luc* 17/28, 19/45; ále káždému/ który przyiedzie ná targ/ niechay będzie wolno przedawać y kupować rzeczy/ wedle vpodobania íwégo. *SarnStat* 290, 258, 913, 926, 929; *CiekPotr* 9. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r., w przeciwstawieniu 13 r.]

»albo przedawać albo najmować« (1): Rzymiánie cokolwiek przyległej ziemie nieprzyiacielowi ktoremu odiełi/ to íwym álbo przedawali/ álbo za rowny czyníz naymowali. *Phil* P4.

[»wzdawać ani przedawać«: yz tha Catharzyna bendancz thym małłkom [...] Izyofthra rodzona [...] grvnthu oyczyftego wízdawacz any przedawacz nykomv nyemogła. *ZapWpolKość* 1549 9/173v.] [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.: zdawać.]

»przedawać albo (ani) zamieniać (a. przemieniać)« = *venundare neque mutare Vulg* [szyk 1:1] (2): *Leop Ez* 48/14; Ci też zalię nofzą ią [sól] ná sobie nád iedną rzekę przemieniać álbo przedawać *BielKron* 450. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»przedawać i zapisować« (1): dziedzić B. [...] zeznał: iż [...] Menfionarzom Kościoła Tumfkiego [...] dwanaście grzywien [...] przedaię y zápiíuie [*vendit et inscribit JanStat* 444] ná dobrách íwych dziedzicznych *SarnStat* 1251.

»przedawać, (i, ani) zastawiać« = *vendere obligare(que) a. vel oppignorare JanStat* (6): Szołtyśi/ Woytowie/ Młynárze przedawać ízołtyftwa áni záftawiać nie mogą bez dozwolenia páná dzyedzicznego *UstPraw* F2v; Pan zwiérzchni [...] gárdło poddanemu bierze kiedy chce/ przedawago/ záftawia go/ komu chce *OrzQuin* P; *SarnStat* 99, 584, 593, 683. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

Przen (14) :

W przeciwstawieniach: »przedawać ... kupować, płacić« (2): *SkarŻyw* 16 cf »wszystko przedawać«; *CiekPotr* 50 cf »dym przedawać«.

Zwroty: »drogo przedawać« (1): [o *darach Duchy Św.*:] dármo wzywáfzy y drogo przedawáf/ nie ledác to hándel *RejAp* 152v.

»[komu] dusze [za co] przedawać« (1): famofłáncom dufze íwoie za ich zdrádlíwe íłowá/ przedaią. *SkarJedn* 53.

»dym przedawać« = *oszukiwać* (1): ci co więc Obiecowáli komu pomagác ná páńftwo Y ci ktorzy też o nie ítáráli íię v nich, Ludzili wzaiem íobą: ci dym przedawali Tamtym; á támci zásię wíátreim im płácili. *CiekPotr* 50; [*LorichKosz* 52 [3 r.]].

»wszystko przedawać« (1): wízákze [!] kościoł Boży nigdy bez takich nie íełt/ ktorzy wízytko dla tego nálezioneo íkárbu [*tj. Chrystusa*] przedaią/ á tę rolę ná ktorey íię náyduie kupuią. *SkarŻyw* 16.

Szereg: »kupować i przedawać« (1): A któż iny w Domu Bożym kupuie y przedaie/ iedno nie kácérze? *OrzQuin* Aa3v. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

a) *O abstraktach: pozbawić (się) czegoś, zrezygnować z czegoś dla korzyści materialnych* (7) : Niefarbowanich nam Kafztelanow potrzeba [...] nietakich co łobie kupuija the miefza pochlebftwem wolnoftz nafze przedawaiac *PaprUp* Ev.

przedawać za co (4): O niefzczęfna polewko/ o mizerne młoto/ Wolność zá cię przedaia/ drofzlzá niźli złoto. *RejZwierz* 128; iedność S: kościelná/ zá świeckie panowánie przedawáli *SkarJedn* 255, 379. Cf »duszę przedawać«.

Zwroty: »duszę (i ciało) przedawać« [*w tym: za co* (1)] (2): [*o nieszczęsne złoto*] A wźdy zá tobá márníe ták wźyfcy biegamy/ Ze y dułżę y ciało nędznie przedawamy. *RejWiz* 162; *KlonWor* *3.

»w niewolá przedawać« (1): Doczełni ftroże iż fie nie wftydáia/ Co wieczná wolność w niewolá przedaia. *RejZwierz* 222v.

b) *Zamieniać [za co]* (1) : Nie traćcie/ [...] młodzieńcy mili lat fwoich/ á tego wdzięcznego żywotá zá śmierć ták prętká nie przedawaycie. *SkarŻyw* 207.

c) *Dawać, obdarzać czymś [za co]* (1) : Ten ieft obyczay Páńfkíey opátrznóści Tá ludźiom zacność zá prace przedawa *GrochKal* 22.

α. *O tym, co nie jest typowym towarem [w tym: o stanowiskach i przywilejach]* (4) (13) : [*Plautus*] komedie to ieft rozprawy obyczaiow ludzfkich fkladał á przedawał. *BielŻyw* 121; Izali [św. Piotr] Buły y lifty iákie/ áby wolno znabiálem ieść poście y w piątki/ kiedy przedawał? *KrowObr* 26, 26; iż niemálz nigdziey thák zacnego porthu ná ziemi kędyby moc ábo doftoieńftwo przedawano ktore pochodzi od fámege Bogá *BibRadz* I 311b marg; *BielKron* 140v; *HistRzym* 24v [2 r.]; *SkarŻyw* 290; *NiemObr* 161; Naydziełz tákíe złe ludźie/ co Sákráment święty/ Zydow y czárownicom/ w vściech fwyh przeięty/ Przedaia *KlonWor* 29.

W przeciwstawieniu: »kupować ... przedawać« (1): Ci co kupuiá vrząd y ci co przedaia/ Obá Iudałzowego Cechu fie trzymáia *KlonWor* 15.

Zwrot: »[dokąd] przedawać za pieniądze« (1): á potym vtzárowáwłzy [*krzyżmo i święte oleje*]/ infzym vbogim Plebanikom/ do ich kościołow przedawáli zá pieniądze. *KrowObr* 86.

Szereg: »kupować albo przedawać« (1): ktoby święconá rzecz kupował áłbo przedawał/ obá winni świętokupftwá. *BielKron* 158. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

b. *O działaniach i świadczeniach: udzielać za pieniądze* (33) : *SeklWyzn* a2; Sweścye dobre vczynki/ śwýtości koścyelne/ y kroleftwo nyebyefkye proftym ludźiom przedawáli *KromRozm I A4*; *KrowObr* 11, 38, 79; *RejWiz* 160v; *RejZwierz* 106; Bo áczci Księża iáłmużnę biorá/ kiedy ia im dáia/ á wźzákże Młzey nikomu nie przedaia/ ktorá wiedzá być nie przedáyńá/ á nie opłáconá. *WujJud* 180v; *WujJudConf* 246v; *CzechRozm* 220 [2 r.]; *NiemObr* 153; Kmieć ma przy práwie oznaymić/ iáko fie záchowyya Vrządnik bez Páná: á iefli dni áłbo robot nie przedaie. *GostGosp* 166, 20; *SarnStat* 954.

Zwroty: »drogo przedawać« (1): Czýmże záfię námázác theż ręce onemu/ Co rádzić ma choć rozum ftoi więc zá iáie/ Przedfię gi drogo ceni á drozey przedaie. *RejWiz* 123.

»za pieniądze (a. za kęs pieniędzy) przedawać« [*szyk zmienny*] (7): iż dáremne odpufztzenie grzechow przedaiećie za [!] pieniądze *KrowObr* 79v, 11; źefmy niechćieli krolowi Fráncufkiemu być

ku potrzebie za iego pieniądze/ [...] gdyż to iest przeciw bogu/ [...] za mały kęs pieniędzy zdrowie swoie przedawać *BielKron* 201v; także [...] niepoczcziwą sprawa iest [...] pracę w tej mierze podług wgoty a za pieniądze przedawać. *KwiatKsiąz* 14v; *WujJud* 91v, 230; *WujJudConf* 180v.

W przen (4) : iż Papiesz iest Antykryjt/ a wy fludzy iego/ ktorzy krew Syna Bozego przedaiecie *KrowObr* 79v; [Żydzi] Odprawuią Wielkenoc iuchą nälzych dzieatek [...]. Była figurą tego w dawnym Teftámenie/ Gdy Iozefá przedano: iák dziś w Sákrámenie Przedaią Paná ludzie/ ktorych czárt ożionął *KlonWor* 29, 28.

Zwrot: »nie funtem ani łokciem przedawać« = *udzielać za darmo* (1): siła wdów y sirót vbogich rády iego wzywáło: któręý ón nie funtem iscie/ że tak mam rzec/ ani łokciem przedawał/ ále y dármo/ y hoynie wżytkim potrzebnym wżyczał *KochFrag* 48.

Przen (3) : Przedawa spráwiedliwóść/ bierze za nią dáry: Bowiem też wżąd kupił drogo aż bez miáry. *KlonWor* 15.

przedawać za co (1): Ten kupiec [tj. *Chrystus*] za dużę twą przedaie tobie trzy mądrości/ a są złothe cnoty. *HistRzym* 60.

W przeciwstawieniu: »kupować ... przedawać« (1): Kto kupuje wżąd/ ten przedaie spráwiedliwóść. *KlonWor* 15 marg.

α. *O adwokatach; w przen* (2) : Ut lingua primum coepit esse in quaestu, Iáko naprzód poczęli prokuratorowie náftawác/ álbo ci ktorzi swoye języky przedawáją. *Mącz* 336c.

Zwrot: »na funt przedawać« = *udzielać za pieniądze* (1): Naydziefz kto w plát ięzyk dawa/ A ráde ná funt przedawa *KochPieś* 69.

β. *O prostytutkach* (1) :

Zwrot: »za srebro i złoto przedawać« (1): Wenery ku chwale/ dzyeweczki ślali ná wysep morfki gdzye goście ieżdżáli/ a tam swoie pánieńftwo gościom za srebro y złoto przedawáły *BielKron* 24v.

c. *Zdradzac, zapredawać dla korzyści materialnej* (11) : Ci ktorzy Połpolitą Rzecz ná swoy pożytek Obrácaią [...] Y nieprzyiaćielowi przedaią Oyczyznę/ Biorą za nie pieniądze *KlonWor* 32.

α. *O Judaszu* (10) : Iudaż od szátaná podufzczony przedaie Chriřtuřá. *WujNT Luc* 22 arg, *Matth* 26 arg, *Mar* 14 arg.

Zwrot: »przedawać ku śmierci« (1): [Judasz] řtál w Ieruzalem przed żydmi przedawaiątz Iezuřa ku řmierci. *OpecŻyw* 85.

Przen (6) : *KrowObr* 125v; ále řnadz [księża] y řáme go by Páná przedáliby [= *gdyby*] mogli/ iákoż y řáleřnie przedawáią *RejAp* 44v; *SkarKaz* 610b; Y tyle kroć z Iudařem Chriřtuřá przedawářz, Ile kroć nieprzyřtoynie imienia dořtawářz. *KlonWor* **2.

Zwoty: »[dla czego] przedawać Pana« (1): O nędzni Iudařowie a nędzni řzáfárze tych řwiętych táiemnic Páńřkich/ [...] ktorzy dla tych márných pożytkow řwiátá tego/ przedawacie práwie Páná řwoiego *RejPos* [290].

»za srebro przedawać« (1): Nie po řierścić my znamy te řřzkáiothy [tj. *oszustów*] [...]. Naydziefz go a on z Mořkiem y z Lewkiem przeřtawá, A Chriřtuřá za řrebro Annařom przedawa. *KlonWor* **2.

2. [Dzierżawic [co na co]: Tamże są łąki, które czasem na pastwiska, czasem na sianożęci sprzedają *LustrRus* II 144.]

3. Oddawać, przekazywać pod czyjś władzę, zwierzchność [kogo komu] (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Toż fię mowi o vrzędnikách świeckich/ ktorým drugdy pánowie w moc ich y do ręki ich ciężkicy y okrutney/ y do ściłłego łákomftwá ich/ vbogie poddáne podáią/ árenduią/ przedáią. *SkarKaz 610a.*

Zwroty: »w moc [czyjś] przedawać«: SkarKaz 610a cf W połączeniu szeregowym.

»do ręki [czyjej] przedawać« (1): SkarKaz 610a cf W połączeniu szeregowym.

4. Przedstawiać, opisywać kogoś lub coś jako kogoś lub coś, mówić, że ktoś lub coś jest jakiś [[kogo], co] (1) :

przedawać za co (1): przedáwáli złe zá dobre powiedáiąc iż wśfytko íspráwiedliwą wagą ważyćcie. *RejPs 85v.*

[przedawać jakoby kogo u kogo, ze zdaniem dopełnieniowym: tén [Turyanus pochlebca] Alexándrá v ludzi thák przedawał/ że mu był páńftwo iego ofláwił y zelżył/ iákoby to człówieká iákiego głúpiego LorichKosz 52 (Linde s.v. przedać).]

Synonimy: 2. polecać, poruczać, powierzać.

Formacje współrdzenne cf DAĆ.

Cf PRZEDAJĄCY, PRZEDAWAJĄCY, PRZEDAWANIE, PRZEDAWANY